

eP Coses de la vida GRAN BARCELONA

Reaccions al descobriment d'una obra arquitectònica

La 'nova' capella de Gaudí excita i genera algun dubte als experts

L'absència de documents sobre l'oratori de Gràcia crea recel a l'hora de certificar-ne l'autoria

El Celler Güell també va ser atribuït a Berenguer fins que van aparèixer els dibuixos del gran arquitecte

CRISTINA SAVALL
BARCELONA

La capella del Santíssim Sagrament de l'església de Sant Joan de Gràcia, a la plaça de la Virreina, està en el punt de mira dels experts en Antoni Gaudí i per primera vegada situa aquesta parròquia al mapa de visites d'interès patrimonial. La investigació de Josep Maria Tarragona aporta 12 proves que apunten que aquest oratori construït el 1909 és obra del cèlebre arquitecte modernista. La seva ponència sobre les bases científiques del descobriment s'exposarà la setmana que ve en el segon Congrés Mundial de Gaudí a la Universitat de Barcelona (UB), però el debat sobre la seva autoria ja està alimentant la polèmica.

Fins ara, aquesta capella s'atribuïa a Francesc Berenguer, mà dreta de Gaudí des que van començar a treballar junts al Palau Güell. Andreu Carrascal, responsable de l'arxiu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC), informa que aquesta institució guarda el llegat de Berenguer. «El problema d'aquest cas és que l'absència de documents fa difícil certificar a qui en correspon l'autoria i totes les argumentacions a favor i en contra es basen en sensacions», considera Carrascal, que per experiència sap que en aquest sentit l'obra dels col·laboradors pròxims a Gaudí sempre ha sigut una font de controvèrsies.

MÉS AUSTER // «Em recorda el que va passar amb el Celler Güell, al Garraf, que ara se sap que també és obra de Gaudí perquè se'n van trobar els dibuixos originals, però durant anys va estar únicament catalogat com de Berenguer», sustenta Carrascal, que reconeix que és molt difícil trobar proves documentals després dels dos incendis que va patir la parròquia.

Mate Cabré, guia especialitzada en l'obra de Gaudí, coincideix amb l'arxiver. «Aquí fa falta un Jan Molema, professor investigador a la Facultat d'Arquitectura de la Universitat de Tecnologia de Delft (Holanda), que va ser qui va descobrir els documents que van certificar la intervenció de Gaudí en aquest celler modernista», assenyala Cabré, que planteja dubtes sobre l'oratori de Gràcia. «L'any 1909, Gaudí era més auster, no descarto que hi influís, però l'estil d'aquesta capella no coincideix amb el de la Pedrera, la torre Bellesguard i la Sagrada Família, els edifi-

JOIA ARQUITECTÒNICA Josep Maria Tarragona, a la capella de Gràcia.

Andreu Carrascal

ARXIVER DEL COAC

«Em recorda el cas del Celler Güell, que durant anys va estar catalogat com de Berenguer»

Josep Maria Martí

PATRIMONI DE L'ARQUEBISBAT

«No és una sorpresa sinó una confirmació. Ja sospitàvem que rere l'obra hi havia Gaudí»

Juli Capella

ARQUITECTE

«Observo massa simetria i massa homogeneïtat. No hi veig traços gaudinians»

Luis Gueilburt

INVESTIGADOR DE LA UPC

«Berenguer sempre tenia Gaudí al darrere. A ningú se li havia acudit investigar aquesta capella»

ELISENDA PONS

cis en què estava treballant el 1909», explica.

Josep Maria Martí Bonet, delegat de Patrimoni Cultural de l'Arquebisbat de Barcelona, explica que fa anys va fer un informe per emprendre la restauració de la capella. «Llavors, el rector Xavier Bastida, ja desaparegut, i jo ja sospitàvem que darrere d'aquesta obra s'amagava la mà de Gaudí. L'estudi de Tarragona és complet i interessant. No és una sorpresa, sinó una confirmació», al·lega el canonge, que serà un dels ponents del congrés.

BERENGUER, L'AJUDANT // Joan Torrent, actual rector de l'església de Sant Joan de Gràcia, en discrepa. Està convençut que l'autoria de la capella és de Berenguer. «La tradició oral del barri només fa referència a Berenguer. Les proves que aporta Tarragona són llocs comuns de l'arquitectura de l'època. Per exemple, el trencadís és obra d'un ceramista que des del seu taller col·laborava amb diversos arquitectes», especifica i recorda que Berenguer té diverses obres a Gràcia, com el Mercat de la Llibertat, el santuari de Sant Josep de la Muntanya i la façana de l'ajuntament que està a la plaça de la Vila. «El que sí que puc assegurar és que Gaudí venia a pregar a la nostra església», afirma.

«Si es tractés d'un moble o una vidriera podria ser que s'hagués mantingut inèdit», al·lega Capella

L'arquitecte Juli Capella, comissari de diverses exposicions sobre Gaudí, pensa que si l'autoria fos de Gaudí ja se sabia. «La Càtedra Gaudí, de la Universitat Politècnica (UPC), va catalogar tot el que és obra de Gaudí. Si es tractés d'un moble o d'una vidriera podria ser que s'hagués mantingut inèdit, però estem parlant d'una capella», diu. Capella no es considera expert, sinó un gran admirador de l'arquitecte modernista. «L'única cosa que em fa dubtar és el trencadís, encara que tampoc era una exclusivitat seva. Observo en aquest oratori massa simetria, massa homogeneïtat. No veig traços gaudinians», opina.

Luis Gueilburt, que col·labora en les investigacions del Taller Gaudí de la UPC, al contrari, es mostra impressionat davant de la troballa de Tarragona. «Encara no hi he anat, però estic emocionat pel que es veu a les fotos. Tots els experts en Gaudí coneixiem que anava a resar a una capella de Gràcia, però a ningú se li havia acudit investigar sobre aquest tema. El fris de ceràmica és d'una gran qualitat. A més, a la façana de la casa parroquial hi ha una paret subdividida de filats de totxos, la mateixa solució que Gaudí va aplicar al col·legi de les Teresianes per donar-li força», argumenta Gueilburt. ≡

►► **Descobridor** ► L'escriptor i expert en Gaudí Josep Maria Tarragona, a la capella de l'església de Sant Joan de Gràcia.

L'oratori de la discòrdia

El rector de la parròquia de Sant Joan rep encantat encara que escèptic els primers visitants del 'gaudí' inèdit ≡ **Gràcia** obrirà al públic aquest any la Casa Vicens, obra de Gaudí

|| **CARLES COLS**
BARCELONA

La parròquia de Sant Joan de Gràcia obre les portes a les set de la tarda i hi entren els feligresos. Són pocs. No és en ells, no obstant, en qui cal fixar-se. El que és interessant és observar, des de la perspectiva que dona l'altar, els despatxats que, conegudes les conclusions de Josep Maria Tarragona, vénen a veure una possible obra de Gaudí inèdita. Com César, que després explicarà que aquí el van batejar i que de petit hi venia amb la palma, però de missa, des d'aleshores, poca. Mira al sostre, a les capelles laterals, torna a mirar al sostre... Està a punt de desistir. «¿Busca Gaudí, oi?». «Doncs sí», confessa. El rector de la parròquia, Joan Torrent, el convida a venir un altre dia, per favor, mitja hora abans de la celebració religiosa. Llavors serà un plaer mostrar-li la capella de la discòrdia, perquè Torrent en discrepa. Per ell, tret que hi hagi una prova irrefutable, la capella és de Francesc Berenguer.

El capellà reconeix que quan fa 16 anys va ser destinat a aquesta parròquia va ser una sorpresa descobrir aquella capella d'aires, efectivament, gaudinians. També en té de berenguerians, però aquest és un estil menys popular. Torrent, un home cultivat, com ho demos-

tra en el seu *tête à tête* intel·lectual amb Tarragona, hi celebrava al principi les misses del matí, però un dia es va quedar sense ningú que vigilés l'accés de l'església, així que va passar a oficiar-les a la nau principal.

Processó de curiosos

César no és l'únic curiós que entra a l'església abans de missa. Una senyora ho aprofita i, ja que hi és, travessa la porta que separa la nau principal de la capella, on Tarragona celebra una mena d'eucaristia de rodes de premsa, és a dir, en fila, van passant les càmeres de televisió i ell els fa combregar amb el seu singular descobriment. L'expectació no és estranya. L'arquitecte de Reus (o de Riudoms, que ningú s'enfadi) sempre té ganxo.

Gaudí, no obstant, pot arribar a ser un veí irritant. No val la pena insistir en el cas de la Sagrada Família. Més de 3,2 milions de persones van visitar el temple el 2015, xifra a la qual s'hauria de sumar una indeterminada quantitat de persones que no paguen entrada i la contemplen des dels carrers del voltant, on la vida veïnal quotidiana, en termes mediambientals, està pràcticament extinta per la presència d'espècies invasores.

Val més la pena fixar-se també en el Palau Güell, propietat de la

Ja que hi és, una senyora ho aprofita i travessa la porta que separa la nau de la capella

Un home, que beneïa la palma aquí, hi torna atret per la influència de l'arquitecte

Diputació de Barcelona, que admet només 1.500 visites al dia. La quantitat, més baixa a l'hivern, està predeterminada per criteris de conservació, com si fos una Altamira modernista sensible a l'alè, però sense arribar tan lluny. A la cova prehistòrica només entren cinc persones a la setmana.

A la vila li toca un 'gaudí'

Entre la Sagrada Família i el Palau Güell hi ha un abisme, però és inqüestionable que Gaudí és un potent electroimant turístic, i aquest és el debat que ara s'obre a la Vila de Gràcia després del possible descobriment d'una obra no censada de l'arquitecte. En un barri que comença a mirar a la Barceloneta com a la barba del seu veí, la notícia que a la vila li ha tocat un *gaudí*, mereix una mirada pacient.

Al carrer de Carolines trenca la monotonia la Casa Vicens, una peça gaudiniana d'aires orientals. Està previst que s'obri al públic aquest mateix any. El preu de l'entrada per veure un Gaudí a Barcelona és més alt que per veure un Miquel Àngel a Roma. La Casa Vicens, en definitiva, espera seguir els passos d'altres edificis civils de Gaudí, gallines que ponen ous d'or. A la capella de la discòrdia, això encara li queda molt lluny. ≡

ELISENDA PONS